

YOSHLARDA HUQUQIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA TA'LIM VA TARBIYANING MOHIYATI

Qosimov Xamidullo Abduqaxxor o'g'li

E-mail: qosimovhamidullo856@gmail.com

G'ulomov Bekzod Soxibjon o'g'li

E-mail: gulomov2318@gmail.com

ANNOTATSIYA

Yoshlarning huquqiy tafakkuri jamiyat va davlatning, shuningdek, shaxsning o'z huquq va erkinliklarini himoya qilishda ishonchli rivojlanish istiqbollarini belgilab beradi. Yoshlarda shakllangan huquqiy qadriyatlar shaxsning huquqiy tafakkuri mazmunini uning shaxsiy rivojlanishining keyingi bosqichlarida belgilaydi, huquqiy xulq-atvorning tabiati va yo'nalishini belgilaydi. Bu huquqiy, ijtimoiy-siyosiy va axloqiy tamoyilning turli ko'rinishlariga ega bo'lgan juda murakkab hodisadir. Maqolada huquqiy ta'lim bilan chambarchas bog'liq bo'lgan yoshlarning huquqiy tafakkurini shakllantirish xususiyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: huquqiy ta'lim, voyaga etmaganlar, voyaga etmaganlarning yosh xususiyatlari, huquqiy tarbiya.

АННОТАЦИЯ

Правовое мышление молодежи определяет надежные перспективы развития общества и государства, а также защиту прав и свобод личности. Правовые ценности, сформированные в юношеском возрасте, определяют содержание правового мышления человека на следующих этапах его личностного развития, определяют характер и направленность правового поведения. Это очень сложное явление, имеющее разные формы правового, социально-политического и нравственного начала. В статье рассматриваются особенности формирования правового мышления молодежи, которые тесно связаны с юридическим образованием.

Ключевые слова: правовое воспитание, несовершеннолетние, юношеские характеристики несовершеннолетних, правовое воспитание.

ABSTRACT

The legal thinking of young people determines the reliable development prospects of the society and the state, as well as the protection of the individual's rights and freedoms. Legal values formed in youth determine the content of legal thinking of a person at the next stages of his personal development, determine the nature and direction of legal behavior. This is a very complex phenomenon that has different forms of legal, socio-political and moral principles. The article examines the features of the formation of legal thinking of young people, which are closely related to legal education.

Key words: legal education, minors, young characteristics of minors, legal education.

Yoshlarning huquqiy tafakkurini tavsiflashda yoshlik muhitida shakllangan huquqiy tafakkur darajasi, shuningdek, huquqiy ongning tegishli psixologik rivojlanish bosqichidagi xulq-atvori hal qiluvchi ahamiyatga ega. Avvalo huquqiy tafakkur nima degan savolga javob berishimiz kerak: I.A. Ilyin taniqli rus olimi, faylasufi va huquqshunosi bo'lib, u o'z asarlarida huquqiy tafakkur hodisasini batafsil tahlil qilgan, uning ahamiyatini ifodalagan, shuningdek, jamiyat rivojlanishi uchun bir qator nazariyalarni ilgari surgan. Ilyin ta'kidlagan: «Adolat tuyg'usiga ega bo'lgan shaxs erkin huquq subyektidir; u sodiqlik (qonunga bo'ysunish) irodasiga ega, u o'zining ham, boshqa odamlarning ham huquqlari, burchlari va taqiqlariga rioya qilishni biladi; u qonun va tartibning, o'zini o'zi boshqarishning, armiya va davlatning jonli tayanchidir».¹

V.A. Rybakov shunday deb yozgan edi: “Huquqiy tafakkur amaldagi qonunga baho berishni, unga tanqidiy munosabatni bildiradi, huquqiy sohaga, uning o'zgarishiga ma'lum umid va istaklarni shakllantiradi”.²

“Inson atrofdagi va yoki o'zining shaxsiy faoliyatidagi hatti harakatlarni kuzatib unga vijdonan va xolisona huquqiy baho berishiga huquqiy tafakkurning oliy ko'rinishi deyishimiz mumkin”.³

Ko'rib chiqilayotgan ijtimoiy-demografik guruhning huquqiy tafakkurining shakllanishi o'ziga xos ijtimoiy-psixologik xususiyatlarga ega bo'lib, ular yosh xususiyatlariga, ijtimoiy-iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy vaziyatga, shuningdek,

¹ Ilyin, I. A. Kelayotgan Rossiya haqida / I. A. Ilyin. - Matn: elektron // lib.ru: [veb-sayt]. — URL: <http://lib.ru/POLITOLOG/IILIN/istoi.txt>

² Rybakov Vladimir Alekseevich "Huquqiy ong: kontseptsiya masalasiga" Omsk universiteti axborotnomasi. Qonun seriyasi, №. 3 (44), 2015, 23-28 bet

³ Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li; Madraximov Jahongir Botirjon o'g'li “HUQUQIY TAFAKKURGA OID NAZARIYA VA QARASHLAR TAHLILI” THE PROGRESS OF SCIENCE JOURNAL 30.04.2023. 243-BET

yoshlarning ma'naviy dunyosining o'ziga xosligiga bog'liq. Ushbu toifadagi fuqarolarning yosh chegaralari masalasi munozarali hisoblanadi.¹

Yoshlik davri 23 yoshdan 28-30 yoshgacha bo'lgan yosh chegaralarini qamrab oladi. Shu bilan birga, amalda yosh chegaralari ko'proq nisbiy bo'lib, ma'lum bir ijtimoiy mavqega erishishganligiga qarab o'zgarishi mumkinligini hisobga olish kerak.

Yuqoridagi fikirlarga ko'ra: jamiyatining ijtimoiy tabaqalanishi, qashshoqlik va ishsizlikning o'sishi, mulkiy xarakteridagi qarama-qarshiliklar, qonun ustuvorligiga ishonmaslik - bularning barchasi yoshlarning huquqiy tafakkurini zaif qiladi va uning shakllanishiga ta'sir qiladi, salbiy xarakterdagi ong buzilishlarini keltirib chiqaradi.

Yoshlar huquqiy tafakkurining deformatsiyalanishi yosh avlodni huquqiy tarbiyalashda yo'l qo'yilayotgan xato, va kamchiliklar natijasidir. Aynan yoshlar muhiti huquqiy nigilizmning turli ko'rinishlari bilan ajralib turadi va u turli shakllarni oladi. Zamonaviy yoshlarining huquqiy tafakkuri holatiga halokatli ta'sir ko'rsatadigan huquqiy ongning eng xavfli deformatsiyalaridan biri bu huquqiy nigilizmdir. "Huquqiy nigilizm - bu yomon xulq-atvorga asoslangan ijtimoiy qarash, huquq, shaxs va davlatga salbiy va loqayd munosabatni ifodalovchi jamoat tafakkurining salbiy yo'nalishi".²

Huquqiy nigilizm jamiyatda ijtimoiy qadriyat sifatida huquqni nafaqat inkor etish, balki unga nisbatan, davlat hokimiyati va huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatiga hurmatsizlik bilan munosabatda bo'lishni ham anglatadi. Qisqa qilib aytganda bu manqurtlikdir. O'smirlarning huquqiy ongining rivojlanish darajasini ko'rsatadigan muhim ko'rsatkichlardan yana biri ularning jamiyatning ijtimoiy-siyosiy va huquqiy hayotiga munosabati, bu hayotga daxldorligidir.

Bugungi global dunyoda yoshlarimiz ongida yuqoridagi salbiy jihatlarni shakllanishini oldini olishimiz uchun ta'limga yanada aniqroq aytadigan bo'lsak huquqiy ta'limga alohida e'tibor berishimiz kerak.

Huquqiy ta'lim bugungi kunda zamonaviy jamiyatdagi har qanday shaxsning ma'naviy, intellektual rivojlanishining ajralmas qismidir. Huquqiy ta'lim har qanday zamonaviy davlatning mafkuraviy funksiyasining ajralmas qismidir, chunki har qanday hukumat qonunga bo'ysunuvchi fuqarolardan manfaatdor.

Huquqiy ta'limni huquqiy tarbiya bilan bog'lab, tadqiqotchilar, birinchi navbatda, qonunning barcha fuqarolar va ayniqsa, yosh avlod o'rtasida huquqiy tafakkurni shakllantirish, rivojlantirish va mustahkamlashga tarbiyaviy ta'sirini ta'kidlaydilar, chunki voyaga etmaganlar rivojlanish bosqichida bo'lishadi. Belgilangan me'yorlarga muvofiq harakat qilish odatlarini shakllantirish harakatlarining xulq-atvor qoidalariga

¹ Smolova T.Yu. Huquqiy ong mukammal emas yoz: avtoref. dis. ... samimiy. qonuniy Fanlar. Sa-Ratov, 2006 yil 63-b

² Romashov R.A., Shukshina E.G. huquqiy madaniyat yoshlar orasida tur va huquqiy nigilizmde // Huquqiy madaniyat. 2006 yil. № 1. 281.b

muvofiqligi yoki ularga mos kelmaslikni anglashda huquqiy tarbiyaning ahamiyati kattadir. Huquqning tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishining zaruriy shartlari shundan iboratki, u – shaxsning emas, balki butun jamiyatning irodasi va manfaatlarini o'z ichiga oladi; umume'tirof etilgan insonparvarlik va adolat tamoyillariga asoslanadi; demokratiyani rivojlantirishga hissa qo'shadi; har qanday asosda kamsitishni istisno qilgan holda, jamiyatning barcha fuqarolarining tengligini taminlaydi; shaxs va jamiyat manfaatlarini birlashtiradi; huquqlarning fuqarolarning majburiyatlaridan ajralishini bartaraf qiladi; qonun erkinligi, fikrlar plyuralizmi va boshqalarni rivojlantirishga yordam beradi.¹ Shu sababli, davlatimizning hozirgi rivojlanish bosqichida voyaga etmaganlarga nisbatan huquqiy ta'lim o'z oldiga quyidagi maqsadlarni qo'yishi kerak deb o'ylayman - o'smirlarning qonun hujjatlari, fuqarolarning huquqlari, burchlari va birinchi navbatda, to'g'ridan-to'g'ri hayotga bog'liq bo'lgan normalar haqida mustahkam bilim olishlariga erishish. voyaga etmaganlar huquqining ijtimoiy qadriyat sifatidagi nufuzini oshirish, unga hurmatni shakllantirish; voyaga etmaganlarda qonuniy xulq-atvorga barqaror ijobiy qarashni shakllantirish, qonunga bo'ysunuvchi fuqaroning ijobiy odatlarini shakllantirish, qonun buzilishi, huquqbuzarliklarning barcha salbiy holatlariga norozilik va murosasizlik muhitini yaratish. Ilmiy huquqiy adabiyotlarda huquqiy ta'limning mohiyatiga yondoshish boshqa o'quv adabiyotlariga qaraganda ancha kengroqdir. Huquqiy ta'lim ko'p qirrali, maqsadli, tashkiliy va boshqariladigan jarayon bo'lib, ong, inson psixologiyasining ta'siriga qaratilganligini tadqiqotchilar inkor etmaydilar. Shu munosabat bilan u qonuniy xulq-atvorga bo'lgan ehtiyojni shakllantirish uchun turli xil huquqiy shakllar, usullar va vositalarni o'z ichiga oladi.²

Fikrimizning mantiqiy davomi sifatida Namangan davlat universiteti o'qituvchisi tadqiqotchi Satvoldiyev.F.A ning maqolasidagi quyidagi fikrlarini keltirib o'tishni joiz topdim. "Qonunlarni bilish huquqiy ta'lim orqali vujudga kelsa unga rioya qilish uchun unda huquqiy tarbiya orqali huquqiy tafakkuri shakllantiriladi. Uning natijasida esa huquqiy madaniyatga erishiladi."³ Ushbu fikri bilan tadqiqotchi huquqiy tafakkurning shakllanishida ta'lim va tarbiya katta ahamiyatga ega ekanligini purmano qisqa satrlari bilan ifodalagan.

O.A.Vorobieva huquqiy ta'limni ikki jihatdan ko'rib chiqishni taklif qiladi. Birinchisi biz yuqorida aytib o'tgan ta'lim muassasalarida olib boriladigan huquqiy

¹ Grigoryeva, O.V., Naumova A.N. Huquqiy ta'lim o'quv jarayonining ajralmas qismi sifatida / O.V. Grigorieva, A.N. Naumova // Yosh olim. - 2014 yil - 4-son. - S. 816-819.

² Kostina, K.A. Rossiyada huquqiy ta'lim va uning huquqiy madaniyatni shakllantirishdagi ahamiyati / K.A. Kostina // Tomsk davlat universitetining xabarnomasi. - 2013. - No 5 (121). - S. 266 -269.

³ Satvoldiyev F. A. "Maktab o'quvchilarining huquqiy tafakkurini shakllantirish huquqiy madaniyatni yuksaltirishning yetakchi bo'g'ini sifatida." Ta'lim fidoyilari 13 (2022): 225-228.

ta'lim. Huquqiy ta'limning ikkinchi jihati uni tor ma'noda tushuntirishga harakat qiladigan bo'lsak, bu, birinchi navbatda, fuqarolarning huquqiy madaniyatini shakllantirish bilan shug'ullanuvchi va qonunga bo'ysunuvchi fuqarolardan manfaatdor bo'lgan davlat organlari va jamoat tashkilotlarining maqsadli faoliyatidir.¹ Albatta huquqiy tafakkurni shakllantirishda davlat va jamoat tashkilotlarining turli targ'ibot va tashviqot ishlarini samarali amalga oshirishi katta ahamiyatga ega.

N.B.Muhammadiev huquqiy tarbiyaning mohiyati haqida quyidagi qiziq nuqtai nazarni ilgari suradi. Uning fikricha, bu "davlatning o'z organlari va muassasalari, tashkilotlari, jamoat birlashmalari, mansabdor shaxslar va fuqarolar tomonidan huquqiy madaniyat, huquqiy tajriba, huquqiy ideallar va nizolarni hal etish mexanizmlarini jamiyatda bir avloddan ikkinchisiga tarqatish (o'tkazish) bo'yicha tizimli, maqsadli faoliyatidir. Huquqiy ta'lim shaxsning huquqiy tafakkurini va butun jamiyatning huquqiy madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan".² Ko'rib chiqilayotgan hodisaning mohiyatini bunday ta'riflash va tushunish quyidagi tarkibiy qismlarni – ta'lim predmetini (bizning holatimizda u ta'lim muassasasi bo'ladi) o'z ichiga olgan huquqiy ta'lim mexanizmi haqida gapirishga asos beradi. Chunki yoshiga ko'ra voyaga etmaganlar ko'pincha maktab o'quvchilari va talabalardir. Ta'lim jarayoni bevosita yo'naltirilgan ta'lim ob'ekti bevosita fuqarolar, guruhlar, masalan, talabalar huquqiy tarbiyaning shakllari, usullari va vositalarini o'z ichiga olgan huquqiy tarbiya faoliyati majmuasi fikirdaman.

N.B.Muhammadievnin fikricha, agar biz huquqiy ta'limdan ijobiy natija olishni istasak, u holda huquqiy jarayonning barcha tarkibiy qismlari "ta'lim jarayoni dialektikasida bo'lishi kerak, chunki tajriba shuni ko'rsatadiki, inson nafaqat huquqiy ta'limning ob'ekti sifatida, balki predmeti sifatida ham harakat qilishi mumkin. Chunki aynan shaxs «hayot faoliyati jarayonida o'zini insonparvarlik ijtimoiy qarashlari bilan boshqalardan ajralib turadi. Demokratik jamiyat sari muvaffaqiyatli olg'a borish shaxsning ijodiy faolligi, o'z-o'zini tarbiyalashga, barcha odamlarning o'zini-o'zi takomillashtirishga intilishining oshishini nazarda tutadi".³

I.V.Smolnikov, V.V.Tolmachevalar voyaga yetmaganlarga nisbatan huquqiy tarbiyaning huquqiy mohiyatini hisobga olib, ular bu jarayon boshqa har qanday shaxslar guruhiga nisbatan umuman huquqiy tarbiya bilan bir xil funksiya va mazmunga ega ekanligini ta'kidlaydilar. Ushbu jarayonning asosiy maqsadi davlat va

¹ Vorobieva O. A. Voyaga etmaganlarning huquqiy ta'limi / O.A. Vorobyov // Izvestiya RGPU im. A.I. Gertsen. - 2006. - No 22. - S. 20-25.

² Muhammadiev, N.B. Huquqiy tarbiya tushunchasi, mohiyati va roli / N.B. Muxammadiev // TGUPBP axborotnomasi. - 2014. - 1-son (57). - S. 29-32

³ Muhammadiev, N.B. Huquqiy tarbiya tushunchasi, mohiyati va roli / N.B. Muxammadiev // TGUPBP axborotnomasi. - 2014. - 1-son (57). - S. 29-32

huquq sohasida barqaror bilimlarni rivojlantirish, qonunga bo'ysunuvchi xulq-atvorga nisbatan fuqarolik munosabatlarida barqaror yonalishini shakllantirishdan iborat ammo voyaga yetmaganlarning yosh xususiyatlarini hisobga olish kerak. Voyaga etmaganlarga nisbatan huquqiy ta'lim bir qator bosqichlardan o'tishi kerak - huquqiy ma'lumot va huquqiy bilimlarni olish va to'plash; to'plangan bilimlarni e'tiqod va odatlarga aylantirish kerak; ushbu qonuniy e'tiqodlar bo'yicha harakat qilishga tayyorlik, ya'ni odat kuchi bilan qonunga muvofiq harakat qiladi.¹

Huquqiy ta'lim - bu voyaga etmagan shaxsning shaxs sifatida muayyan vaziyatda qanday harakat qilish to'g'risida qaror qabul qilish paytidagi ichki ma'naviy va huquqiy holati. Bunday vaziyatda u (voyaga etmagan fuqaro) o'zining huquqiy ongi darajasini va huquqiy madaniyat darajasini ko'rsatadi, ya'ni. qonuniy yoki noqonuniy xatti-harakatlarga o'z tafakkuridan kelib chiqib baho beradi. Huquqiy ta'lim darajasi nafaqat qonun to'g'risidagi bilimlarni va ularning tushunishi va ularni bajarishga tayyorligini ko'rsatadi. Huquqiy ta'lim darajasi qonunga va huquqga zamonaviy jamiyatning demokratik qadriyatlariga munosabatning shakllanish darajasi bilan belgilanadi. Shunday qilib, huquqiy ta'lim quyidagilarni o'z ichiga oladi - huquqni bilish (voyaga etmagan shaxs normalari, xulq-atvor qoidalari haqida biladi); huquqiy e'tiqodlar (ushbu qoidalarga rioya qilishga ishonitirish); haqiqiy qonuniy xulq-atvor voyaga yetmagan shaxs qonuniy xulq-atvorda huquqiy bilimni mujassamlashtiradi.

Shuni ham aytish kerakki, voyaga etmaganlarning huquqiy tarbiyasi huquqiy ta'lim bilan chambarchas bog'liq bo'lishi kerak, chunki ta'lim jarayonida voyaga etmagan shaxsga ma'lum bir tarbiyaviy ta'sir ko'rsatiladi. Shu bilan birga, bular mohiyatan turli jarayonlar ekanligini unutmashimiz kerak. Huquqiy ta'lim, bizning fikrimizcha, huquqiy tarbiyaga qo'shimcha bo'lib, u oldindan belgilangan jadval va reja asosida olib boriladi, shuningdek, o'quv materialining o'zlashtirilishini nazorat qilishni o'z ichiga oladi. Va shuni ta'kidlash kerakki, huquqiy ta'lim tinglovchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi kerak. Huquqiy tarbiyani esa oiladan boshlash kerak, bola go'dakligidanoq ilk huquqiy bilimlarni ota-onasidan olishi kerak. Ta'lim muassasasida yuridik ta'lim quyi sinflardan boshlanishi kerak.

Yoshlar oliy ta'limga kirgandan so'ng, huquqiy ta'limga alohida e'tibor berish kerak. Aynan shu davrda yoshlar o'zlarining hayot yo'lini tanlash bosqichida bo'lib, hayotga ma'lum qarashlar, qadriyat yo'nalishlari va boshqalar ongli ravishda shakllanadi. Voyaga etmaganlarni huquqiy tarbiyalashning o'ziga xos xususiyati ularni biz yashayotgan davlat, ushbu davlatning qonunlari to'g'risidagi bilimlar bilan

¹ Smolnikov, I.V., Tolmacheva, V.V. Huquqiy tarbiya natijasida voyaga etmaganlarning huquqiy tarbiyasi / I.V. Smolnikov, V.V. Tolmacheva // Pedagogika. - 2017. - No 12. - B. 42-48.

tanishtirish, ularda qonuniy xulq-atvorga nisbatan barqaror ijobiy qarashini shakllantirishdir.

Voyaga etmaganlar va yoshlarning huquqiy tarbiyasida ularning yosh xususiyatlarini hisobga olishi kerak, buning sababi ularning ma'naviy va jismoniy rivojlanishi hali tugallanmaganligidadir. Shuni yodda tutish kerakki, ular dunyoqarash, axloqiy qadriyatlar, e'tiqod va ideallarning shakllanish bosqichida bo'lib, bu narsalar ularda qadr-qimmatni baholash tizimini ham tashkil qiladi. Olimlar ta'kidlaganidek, voyaga etmaganlar psixologiyasining yoshga bog'liq xususiyatlariga nomuvofiqlik, sezgirlik va qo'pollik uyg'unligi, shafqatsizlik va sovuqqonlik, haddan tashqari yuqori o'z-o'zini hurmat qilish va o'ziga ishonchsizlik kiradi.¹ Yuqorida aytilganlarning barchasi, shuningdek, voyaga etmaganlarning boshqa xususiyatlari, kichik maktab o'quvchilari yoki talabalarning huquqiy tarbiyasidan farqli o'laroq, ta'lim jarayonini qiyinlashtiradi. Yuqoridagilarni inobatga olib yoshlarni huquqiy tafakkurini shakllantirishga alohida metodik yondoshuv va e'tibor kerak.

Shunday qilib, voyaga etmaganlarning huquqiy tarbiyasi - bu o'smirlarning xulq-atvori va ongiga, ularning individual va yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, unga qonuniy xulq-atvor va faol fuqarolikni ta'minlaydigan muayyan huquqiy munosabatlar va qadriyatlarni shakllantirish uchun tizimli, maqsadli ta'sir qilishdir. kelajakda. Huquqiy ta'lim voyaga yetmaganlar o'rtasida yuksak huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Smolova T. Yu. Huquqiy ong mukammal emas yoz: avtoref. dis. ... samimiy. qonuniy Fanlar. Sa-Ratov, 2006 yil 63-b
2. Romashov R.A., Shukshina E.G. huquqiy madaniyat yoshlar orasida tur va huquqiy nigilizmda // Huquqiy madaniyat. 2006 yil. № 1. 281.b
3. Grigoryeva, O.V., Naumova A.N. Huquqiy ta'lim o'quv jarayonining ajralmas qismi sifatida / O.V. Grigorieva, A.N. Naumova // Yosh olim. - 2014 yil - 4-son. - S. 816-819.
4. Kostina, K.A. Rossiyada huquqiy ta'lim va uning huquqiy madaniyatni shakllantirishdagi ahamiyati / K.A. Kostina // Tomsk davlat universitetining xabarnomasi. - 2013. - No 5 (121). - S. 266 -269.

¹ Tarasova, O.E., Konstantinova, E.D. Maktab o'quvchilarini huquqiy tarbiyalash yoshlar o'rtasida ekstremistik ongni shakllantirishning oldini olish vositasi sifatida / O.E. Tarasova, E.D. Konstantinova // Ekstremizm va terrorizmning oldini olish va unga qarshi kurashish sohasidagi milliy siyosat rus millatining birligini ta'minlash va millatlararo va etno-konfessiyaviy munosabatlarni uyg'unlashtirish sharti sifatida: II Butunrossiya ilmiy-amaliy konferentsiyasi materiallari to'plami. xalqaro ishtirok (Abakan, 2019 yil 18 oktyabr). - Abakan: Nashriyot: Xakass davlat universiteti, 2019. - B. 153-157

5. Satvoldiyev F. A. "Maktab o'quvchilarining huquqiy tafakkurini shakllantirish huquqiy madaniyatni yuksaltirishning yetakchi bo'g'ini sifatida." Ta'lim fidoyilari 13 (2022): 225-228.
6. Vorobieva O. A. Voyaga etmaganlarning huquqiy ta'limi / O.A. Vorobyov // Izvestiya RGPU im. A.I. Gertsen. - 2006. - No 22. - S. 20-25.
7. Muhammadiyev, N.B. Huquqiy tarbiya tushunchasi, mohiyati va roli / N.B. Muxammadiyev // TGUPBP axborotnomasi. - 2014. - 1-son (57). - S. 29-32
8. Smolnikov, I.V., Tolmacheva, V.V. Huquqiy tarbiya natijasida voyaga etmaganlarning huquqiy tarbiyasi / I.V. Smolnikov, V.V. Tolmacheva // Pedagogika. - 2017. - No 12. - B. 42-48.
9. Tarasova, O.E., Konstantinova, E.D. Maktab o'quvchilarini huquqiy tarbiyalash yoshlar o'rtasida ekstremistik ongini shakllantirishning oldini olish vositasi sifatida / O.E. Tarasova, E.D. Konstantinova // Ekstremizm va terrorizmning oldini olish va unga qarshi kurashish sohasidagi milliy siyosat rus millatining birligini ta'minlash va millatlararo va etno-konfessiyaviy munosabatlarni uyg'unlashtirish sharti sifatida: II Butunrossiya ilmiy-amaliy konferentsiyasi materiallari to'plami. xalqaro ishtirok (Abakan, 2019 yil 18 oktyabr). - Abakan: Nashriyot: Xakass davlat universiteti, 2019. - B. 153-157
10. Satvoldiyev Faxriddin Akbarali O'g'li. ORGANIZATION OF EXPERIMENTAL WORK AND ANALYSIS OF RESULTS ON THE IMPROVEMENT OF TECHNOLOGIES FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF LEGAL EDUCATION AND TRAINING OF SCHOOLCHILDREN //Frontline Social Sciences and History Journal. – 2023. – T. 3. – №. 04. – C. 54-61.
11. Сатволдиев Ф. МАКТАБ О 'QUVCHILARI HUQUQIY TA'LIM-TARBIYASINI SHAKLLANTIRISH BORASIDA OLIB BORILGAN TAJRIBA SINOV ISHLARI NATIJALARINING PEDAGOGIK TAHLILI //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – T. 3. – №. S/2. – C. 336-342.